

**ЯКІСНИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК УЧИТЕЛЯ ЯК КЛЮЧОВА
ДЕТЕРМІНАНТА УСПІШНОСТІ УЧНІВ: АВСТРАЛІЙСЬКИЙ ДОСВІД**

Постановка проблеми. В останні десятиріччя міжнародні порівняння привнесли свіжий погляд у компаративну педагогіку щодо вивчення факторів високої успішності учнів. У багатьох країнах проводяться дослідження особливостей роботи різних національних і державних освітніх систем. Фактично, чим вище рівень усвідомлення країною сутності структур і інституцій інших країн, тим більша кількість країн усвідомлює багатоскладову природу освітніх систем.

Забезпечення якісного навчання — це найбільший і загальноприйнятий обов'язок сучасної держави. На глобальному рівні школа вважається найважливішим інструментом соціальної й економічної політики, спрямована на забезпечення індивідуальної реалізації, соціального прогресу і національного добробуту. Крім того, так як навчання в школі суттєво впливає на рівень зайнятості вчителів, не дивно, що виникає питання підвищення ефективності навчання в школі і пошуку шляхів його удосконалення. У цьому контексті важливості набувають професійний розвиток і діяльність учителя як фактори впливу на успішність учнівства.

Аналіз попередніх досліджень. Проблемі професійного розвитку вчителів і головних складових цього процесу в Австралії присвячено багато праць видатних державних діячів і педагогів: Дж. Даукінса, Л. Мартіна, Б. Нельсона та ін. Багатогранністю й об'єктивністю дослідження різних аспектів у галузі освіти педагогів характеризуються роботи провідних науковців Д. Андерсона, Р. Барнетта, Дж. Бренсфорда, П. Кармела, К. Макінніса, Х. Тімперлей, Р. Х'юїта та ін. Особливе значення інтернаціоналізації педагогічної освіти Австралії обґрунтовано в студіях К. Трембля, Т. Мазарола, Г. Сотара, Д. Смартта та ін.

Мета статті — дослідити зміст головних принципів здійснення професійного розвитку і підготовки вчителів в Австралії й довести безпосередній вплив цих принципів на показники індексу успішності учнів.

Виклад основного матеріалу. Треба зауважити, що рівень і інтенсивність участі в професійному розвитку в різних країнах світу відрізняються. На цьому етапі хотілося б докладніше розглянути підхід до професійного становлення вчителя в Австралії, яка має високоякісну систему освіти з відповідними показниками у міжнародному співвідношенні. Традиційно в Австралії діяльність учителя і його розвиток характеризуються чітким фокусуванням на досконалому навчанні учнів, що, в свою чергу, є могутнім засобом зростання їхньої успішності.

Загальновизнаним фактом є те, що найголовнішим для вчителя є постійне навчання. Важливим є твердження Австралійського Урядового Департаменту освіти, науки і навчання, яке наголошує, що головним пріоритетом уряду є «підвищення якості, професіоналізму й статусу вчителя і керівників шкіл». Спираючись на це, у 2000 році була заснована Австралійська урядова програма з якісного навчання, що діє до теперішнього часу. Головна мета програми — це забезпечити якісний професійний розвиток учителів усієї Австралії [4, с. 2].

Зазвичай, ставлення до явища професійного розвитку історично формувалось з огляду на індивідуальне розуміння всіх його компонентів. Професія вчителя вважалась ремеслом, і, з цієї причини, відбувалось зосередження, головним чином, на переконаннях, розумінні, взаємовідносинах і особистостях учителів для відпрацювання свого ремесла, наскільки вони були на це спроможні. Це значить, що професійна діяльність учителів не

повинна зосереджуватися тільки на індивідуальному контенті, але й враховувати інтелектуальне, духовне, фізичне, моральне, соціальне і культурне здоров'я учнів [6, с. 1]. На цій підставі, Австралійська національна програма з професійного розвитку для вчителів і керівників шкіл визначила головним пріоритетом ефективність і високу потребу в професіоналах у викладанні.

Очевидно, що професійне становлення вчителя, в першу чергу, залежить від особистості, її пріоритетів і прагнень у професійному контексті. Дослідження, проведене ОЕСР (Організація економічного співробітництва і розвитку), стверджує, що австралійські вчителі сприймаються як ті, що заслуговують довіри. Це відображається в екстенсивній автономії при виконанні обов'язків. Згідно з даними проф. МакКензі 78 % учителів середньої школи визначають як задоволеними або дуже задоволеними свободою дій [3, с. 85]. У чителі відіграють інструментальну роль у формуванні стратегій їхніх шкіл для досягнення учнівських цілей. Вони приймають рішення щодо навчального змісту, навчальних матеріалів і методів викладання. Така діяльність як визначення і адаптація навчального плану до місцевого контексту, створення методів оцінювання учнів і забезпечення прозорості при атестації об'єднує вчителів для стимулювання рівноправного навчання та зростання співпраці в умовах школи. Одним з результатів довірливого сприйняття австралійських учителів є те, що вони, зазвичай, палко бажають і готові отримувати зворотний зв'язок.

Крім того, не останню роль у становленні вчителя-професіонала в Австралії відіграє реєстрація, або акредитація, вчителів. Процес відрізняється залежно від юрисдикції, але складається з мінімальних вимог до участі в діяльності з професійного розвитку: огляд класної кімнати, саморефлексія, незалежна експертна оцінка, підтримка наставника (ментора), співбесіда, портфоліо вчителя, учнівська успішність або результати навчання самого вчителя [3, с. 76]. Необхідно додати, що багато австралійських учителів активно підтримують «рефлексивне навчання», з яким вони ознайомилися ще на початку свого навчання в освітніх закладах [2, с. 60]. Частково, рефлексивна практика виявилась вагомим мотивом для вчителів-початківців шукати можливості професійного розвитку. Виявляється, що практично кожен учитель, який адекватно сприймає і розуміє важливість професійної реалізації, відчуває відповідальність за свій розвиток в якості професіонала. За даними опитування А. Джетнікової (п'ять австралійських учителів-початківців штату Квінсленд) головними пріоритетами професійного розвитку вчителя є управління поведінкою, володіння цифровими технологіями, введення до сучасної програми розвитку, урядові зміни з моменту випуску з інституції.

Спираючись на дані опитування, А. Джетнікова з'ясувала, що в той час, коли університет готує вчителів-початківців до змісту дисципліни, вони бажають відповідного й постійного професійного розвитку на місці працевлаштування [2, с. 63]. Також, на їхню думку, необхідно дотримуватися постійних навчальних змін на політичному рівні. Молоді вчителі зазначають, що незадоволені ПР, який відбувається на базі школи, і тридцятьма годинами, відведеними на реєстрацію. Фактично, це дуже мало для вчителів-початківців.

Необхідно зазначити, що для австралійського вчителя є не обов'язковим проходження курсу з використання освітніх технологій. Однак, Австралія вже достатньо довго досліджує і впроваджує стратегії для покращення дистанційного навчання, тому що багато людей географічно далекі від джерела освіти. Це викликало появу підґрунтя для створення гнучких підходів щодо поставки освіти в інші країни. Прикладом є Teaching and Learning for a Sustainable Future (Викладання і навчання для підтримки майбутнього). Це мультимедійний посібник (путівник) з професійного розвитку, розроблений для вчителів, тих, хто викладає, навчає вчителів і студентів. Матеріал знаходиться в двох формах: веб-сайт <http://www.unesco.org/education/tlsf> і як Інтернет CD-ROM. Це викликано прагненням максимізувати його поширення й адаптацію в освіті вчителів, як на начальному рівні, так і на рівні післядипломної підготовки. Teaching and Learning for a Sustainable Future (Викладання і навчання для підтримки майбутнього) розроблено таким чином, щоб

учителі змогли, навіть у віддалених куточках, зрозуміти нові концепції сталого розвитку і освіти для підтримки їхнього майбутнього або майбутнього в маленьких групах.

Цілі програми є такими:

1. Оцінка можливостей і цілей освіти для сталого майбутнього, і який внесок роблять дисципліни, які вони викладають;
2. Розуміння концепцій і тем, які стосуються сталого розвитку, і їхнє співвідношення з навчальним планом;
3. Уміння використовувати широкий спектр інтерактивних стратегій і стратегій викладання і навчання, орієнтовані на учні, які зміцнюють знання, критичне мислення, цінності і громадянськість, цілі освіти для сталого майбутнього.

Цілі програми дають можливість переорієнтувати навчальний план і викладання таким чином, що навчальний досвід учнів допоможе їм передбачувати стале майбутнє й активно стимулювати свої можливості для креативного мислення. На додаток, цей ресурс навчає учня користуванню цією технологією.

Програма має 25 модулів, кожен з яких базується на:

1. 5 заголовках — вступ, цілі, види діяльності, подяка;
2. Навчальній діяльності, забезпечуючи доступ до інформації, багато джерел інформації (через використання звичайної навігаційної панелі, банери, іконки);
3. Емпіричних стратегіях, що сприяють аналізу і розумінню інформації в різних формах; упровадженні ідей, які учні розробили для своїх навчальних планів і практик; осмисленні ідей у зв'язку з глибоким розумінням освіти для сталого майбутнього через Learning Journal.

Програма надає зв'язки з багатьма інтернет сайтами, щоб забезпечити різні перспективи або альтернативні точки зору. Ці посилання можна використовувати для:

1. Додаткових джерел інформації;
2. Збагачення критичного мислення про нові концепції сталого розвитку й освіти для підтримки майбутнього;
3. Додаткових і альтернативних джерел професійного розвитку;
4. Збагачення контексту і забезпечення інформацією в не книжкових форматах для розвитку навчальної діяльності учнів.

Ця технологія може використовуватися для збагачення навчального досвіду учнів, розширюючи їхній доступ до ресурсів і через використання правильних навчальних і проектних принципів у розробці матеріалів.

У світі останніх реформ австралійського уряду вирішальну роль відведено новим Національним стандартам для вчителів. Стандарти, в деякій мірі, будуть засобом трансформації педагогічних кадрів для покращення якості діяльності вчителів і успішності учнів зараз і надалі [5, с. 5]. Австралійські освітяни стверджують, що ядром стратегії професійного розвитку вчителів, її головними пріоритетами, є:

- розвиток здатності вчителя застосовувати інноваційні методи викладання для поліпшення учнівських знань і навчальних можливостей;
- наявність безпечного навчального середовища;
- забезпечення даних про оцінювання і зворотний зв'язок з батьками;
- залучення до професійного навчання;
- наявність професіоналів, освічених і шанованих працівників у і за межами шкільного середовища;
- прагнення набути і розвинути якості лідера.

Необхідно зауважити, що професійний розвиток учителя в Австралії передбачає, в першу чергу, акцент на особистісних якостях і цінностях учителя в рамках професійної реалізації. Так, Дж. Трент вважає, що особистість учителя відіграє важливу роль у його розумінні професійного розвитку, який здійснюється через партнерство школи й університету. Особистість сформувала не тільки участь учителя в самому партнерстві, а й те, як учитель може бути задіяний у діяльності інших співтовариств за межами

партнерства [7, с. 2]. Таким чином, особистість учителя «матеріалізується» в процесі співпраці і використанні спеціальних методів навчання, практик і матеріалів. Дійсно, така матеріалізація особистості вчителя підкріплює логічне обґрунтування партнерства шкіл і університетів з метою підготувати вчителя до реформ й підтримувати прагнення до професійного неперервного вдосконалення.

Проф. Т. Еспленд, президент Австралійської Асоціації підготовки вчителів, разом зі своєю командою розробили комплекс головних принципів здійснення професійного розвитку і підготовки вчителів, враховуючи потреби і пріоритети не тільки останніх, а й керівників навчальних закладів і наставників майбутніх учителів у всіх сферах освіти [1, с. 4]. Ці принципи є конгруентними з діючою системою професійних стандартів Австралійського Інституту навчання і шкільного лідерства (AITSL). Принципи професійної реалізації вчителя можна представити, як такі:

1. Професійний розвиток і підготовка вчителя потребують підтримки й виклику з боку інших, окремих керівників навчального курсу.

2. Професійний розвиток і підготовка вчителя потребують визнання етапів у кар'єрі вчителя і змісту роботи.

3. Професійний розвиток і підготовка вчителя вимагають керівництва і втручання освітян і експертів з дисциплін.

4. Чинником професійного розвитку можна вважати характерну для підготовчого процесу ускладненість (дилема, іронія або парадокс).

5. Центральною фігурою в процесі професійного становлення вчителя має бути наставник (учитель або директор). Це людина, яка живе і працює в освітньому, соціальному і політичному контекстах, задіяна в процес прийняття рішень щодо навчального курсу і є лідером, якого поважають.

6. Професійний розвиток і підготовка вчителя вимагають визнання комплексної взаємодії факторів впливу на унікальність учителів і роботу директорів. За словами Т. Еспленд жоден професійний стандарт не в змозі досягнути таких труднощів.

7. Професійний розвиток і підготовка вчителя повинні активно залучати вчителів і директорів до постійного генерування професійного знання. Мета цього процесу — залучення майбутніх учителів професійними практиками до досліджень і запитів, які є підґрунтям просвітництва і покращення професійної діяльності.

Висновки. Отже, виходячи з вищезазначених положень, професійна реалізація вчителя в Австралії, що спирається на перераховані принципи, буде більш точною і привабливою, так і змістовною і дійсною. Крім того, очевидно, що австралійські вчителі критично ставляться до своєї професійної діяльності, і чітко розуміють, що для них є пріоритетним і домінантним. Вони розглядають навчання не лише, як професію, роботу, а цінують школи й професійні асоціації як громади для відпрацювання практичних навичок, де їхня професійно квітуча особистість може постійно зростати і розвиватися. У свою чергу, відбувається кореляція якості професійної діяльності вчителя і якості ефективного навчання учнів через щоденну багатоаспектну професійну практику вчителів і фокусуванні на особистості і навчальних потребах учнів.

Література:

1. Aspland, T., Elliott, B., & Macpherson, I. Empowerment through professional development. Australian and New Zealand Councils for Educational Research. [Electronic resource]. — Mode of access: http://research.acer.edu.au/cgi/viewcontent.cgi?article=1156&context=research_conference.
2. Jetnikoff, A. What Do Beginning English Teachers Want From Professional Development? / A. Jetnikoff // Australian Journal of Teacher Education. — Vol. 36, No. 10, 2011, P. 53-64.
3. OECD Reviews of Evaluation and Assessment in Education: Australia [Electronic resource]. — OECD, 2011. — Mode of access: <http://www.oecd.org/australia/48519807.pdf>.
4. Phillips, P. Professional Development as a Critical Component of Continuing Teacher Quality P. Phillips // Australian Journal of Teacher Education. — Vol. 33, No. 1, 2008, P. 1-13.
5. The Australian Institute for Teaching and School Leadership (AITSL). National Professional Standards for Teachers [Electronic resource]. — Melbourne, 2011. — Mode of access: [http://www.aitsl.edu.au/verve/resources/National Professional Standards for Teachers.pdf](http://www.aitsl.edu.au/verve/resources/National%20Professional%20Standards%20for%20Teachers.pdf).
6. Timperley, H. A. **Background paper to inform the development of a national professional development framework for teachers and school leaders** [Electronic resource]. — Melbourne: AITSL, 2011. — Mode of access: <http://www.aitsl.edu.au/verve/resources/>.
7. Trent, J. Teacher professional development through a school-university partnership. What role does teacher identity play? / J. Trent // Australian Journal of Teacher Education. — Vol. 37, No. 7, 2012, P. 1-22.

У статті автор наводить переконливі аргументи щодо кращого розуміння зростання інтересу до професійного розвитку вчителя, демонструє різні підходи до визначення пріоритетів і принципів професійної діяльності вчителя. На думку автора, освіта вчителя є ключовим питанням для провідних секторів розвитку будь-якої країни світу. Професійний розвиток вчителя розглядається як потужна й ефективна передумова тривалого покращення успішності учнів.

Ключові слова: професійний розвиток вчителя, пріоритети професійної діяльності, принципи професійної реалізації.

В статье представлены убедительные аргументы, касающиеся правильного понимания возросшего интереса к профессиональному развитию учителя, демонстрируются разные подходы к определению приоритетов и принципов его профессиональной деятельности. По мнению автора, образование учителя является ключевым вопросом для ведущих секторов развития любой страны мира. Профессиональное развитие учителя рассматривается как эффективное условие постоянного улучшения успеваемости учеников.

Ключевые слова: профессиональное развитие учителя, приоритеты профессиональной деятельности, принципы профессиональной реализации.

In this article the author provides a cogent argument for understanding better the take-up of teacher professional development and shows different approaches to defining the priorities and principles of teacher performance. In the author's view, teacher education is a key issue in basic development sectors of any country of the world. The way the author sees it, teacher professional development is a powerful and effective premise for sustained improving student outcomes.

Key words: teacher professional development, teacher profession priorities, principles of teacher performance.